CZU: 343.53:343(478)(094.4) **https://doi.org/10.59295/sum3(173)2024_08**

ANALIZA DE DREPT PENAL A INFRACȚIUNILOR DE FABRICARE, PUNERE ÎN CIRCULAȚIE ȘI UTILIZARE A TIMBRELOR DE ACCIZE FALSE

Vitalie STATI,
Universitatea de Stat din Moldova

Prezenta investigație științifică are ca obiect infracțiunile de fabricare, punere în circulație și utilizare a timbrelor de accize false, care sunt prevăzute de art. 250[2] din Codul penal al Republicii Moldova. Sunt relevate condițiile, care au impus adoptarea acestui articol, precum și finalitatea urmărită prin adoptarea art. 250[2] din Codul penal al Republicii Moldova. Este stabilit conținutul juridic al infracțiunilor prevăzute la art. 250[2] din Codul penal al Republicii Moldova, fiind identificate obiectul, latura obiectivă, latura subiectivă, subiectul și circumstanțele agravante ale acestora. Sunt determinate asemănările și deosebirile dintre infracțiunile prevăzute la art. 250[2] din Codul penal al Republicii Moldova, pe de o parte, și infracțiunile specificate la art. 250 și 361 din Codul penal al Republicii Moldova, pe de altă parte.

Cuvinte-cheie: *timbre de accize, fabricare, punere în circulație, utilizare, mărfuri accizate, articole din tutun, produse alcoolice.*

CRIMINAL LAW ANALYSIS OF THE OFFENSES OF PRODUCTION, PUTTING INTO CIRCULATION AND USING COUNTERFEIT EXCISE STAMPS

The object of this scientific investigation is the offenses of production, putting into circulation and using counterfeit excise stamps, which are provided by the art. 250[2] of the Criminal Code of the Republic of Moldova. The conditions that required the adoption of this article are revealed, as well as the purpose furthered by the adoption of art. 250[2] of the Criminal Code of the Republic of Moldova. The legal content of the offenses provided by the art. 250[2] of the Criminal Code of the Republic of Moldova is established, identifying their object, their objective side, their subjective side, their subject, as well as their aggravating circumstances. There are determined the similarities and differences between the offenses provided by the art. 250[2] of the Criminal Code of the Republic of Moldova, on the one hand, and the offenses specified in the art. 250 and 361 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, on the other hand.

Keywords: *excise stamps, production, putting into circulation, using, excise goods, tobacco articles, alcoholic products.*

Introducere

La 03.03.2023 a fost adoptată Legea nr. 25 pentru modificarea unor acte normative[1] (în continuare – Legea nr. 25/2023). Unul dintre efectele adoptării acestui act legislativ îl constituie completarea Codului penal al Republicii Moldova (în continuare – CP RM) cu articolul 250[2] „Fabricarea, punerea în circulație și utilizarea timbrelor de accize false”.[2] Atenționez că acest articol va intra în vigoare la 21.03.2026.

În Nota informativă la proiectul, care a stat la baza Legii nr. 25/2023[3], lipsesc argumentele în susținerea

[1] A se vedea: Legea nr. 25 din 03.03.2023 pentru modificarea unor acte normative. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2023, nr. 92, 136.

[2] Norme cu un conținut similar atestăm în legile penale ale altor state: alin. 2 art. 184 din Codul penal al Regatului Belgiei; art. 243 și 244 din Codul penal al Republicii Bulgaria; § 335 și 336 din Codul penal al Republicii Estonia; secț. 391 și 398 din Codul penal al Ungariei, etc.

[3] A se vedea: Nota informativă la Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Legea nr. 278/2007 privind controlul tutunului – art. 2, 101, 102 ș.a; Codul contravențional – art. 911; Legea privind supravegherea de stat a sănătății publice – art. 16, 18 ș.a.). Disponibil: https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactenormative/tabid/61/LegislativId/6198/language/ro-RO/Default.aspx

unei astfel de remanieri legislative. La concret, autorii proiectului nu menționează condiţiile ce au impus elaborarea proiectului art. 250[2] CP RM, precum şi finalitățile urmărite. În acest mod, nu sunt respectate prevederile de la lit. b) alin. (1) art. 30 al Legii nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative.[4]

Putem totuși stabili aceste condiții și finalități, dacă luăm în considerare anumite prevederi normative cu caracter internațional și național.

Astfel, conform alin. (1) art. 19 din Convenția-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății pentru controlul tutunului (în continuare – CCCT), „în scopul controlului tutunului[5], părțile au în vedere luarea unor măsuri legislative sau promovarea legilor existente, în cazul în care este necesar, în materie de răspundere penală [...]" [1]. Pct. 29 din Preambulul la Directiva 2014/40/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre în ceea ce privește fabricarea, prezentarea și vânzarea produselor din tutun și a produselor conexe și de abrogare a Directivei 2001/37/CE (în continuare – Directiva 2014/40/UE) prevede: „Pe piață sunt introduse cantități considerabile de produse ilicite [...]. Astfel de produse ilicite subminează libera circulație a produselor conforme și protecția conferită de legislațiile care vizează controlul tutunului [...]. Prin urmare, ar trebui să se prevadă ca pachetele unitare de produse din tutun să fie marcate cu un identificator unic și să poarte un element de securitate și ca circulația lor să fie înregistrată astfel încât astfel de produse să poată fi urmărite și trasabilitatea lor să poată fi asigurată în întreaga Uniune, iar conformitatea lor cu prezenta directivă să poată fi monitorizată și mai bine asigurată. În plus, ar trebui să se prevadă introducerea unor elemente de securitate care să faciliteze verificarea autenticității produselor din tutun" [2].

Asemenea prevederi normative cu caracter internațional își găsesc dezvoltarea în legislația autohtonă.

În această privință, prezintă relevanță, în primul rând, Legea nr. 278 din 14.12.2007 privind controlul tutunului (în continuare – Legea nr. 278/2007): „Introducerea pe teritoriul Republicii Moldova și/sau comercializarea produselor conexe[6] se permite numai după aplicarea, prin lipire, a timbrului de acciz sau a timbrului de consum pe ambalajul produsului, astfel încât deschiderea ambalajului să asigure deteriorarea timbrului de acciz sau a timbrului de consum" [3] (alin. (7) art. 23); „Se interzice plasarea pe piață a cartușelor pentru țigarete electronice care conțin lichid cu nicotină, inclusiv a țigaretelor electronice de unică folosință, a flacoanelor de reumplere care conțin nicotină destinate cartușelor și țigaretelor electronice de la poziția tarifară 2404, a produselor din tutun și a produselor din plante pentru fumat de la pozițiile tarifare 240399900 și 2404 fără aplicarea, prin lipire, a timbrelor de acciză de către producător sau cu timbre de acciză care nu corespund anului fabricării produselor" [3] (alin. (11) art. 24); „Importul şi comercializarea angro a produselor din tutun se efectuează numai după aplicarea de către producătorul lor a timbrului de acciză direct pe pachet. În cazul în care produsul din tutun este produs cu folie de protecție, timbrul de acciză se aplică sub folie. Timbrul de acciză se lipește astfel încât să se deterioreze la deschiderea pachetului" [3] (alin. (3) art. 32). În plus, în pct. 4 al Hotărârii Guvernului nr. 1427 din 18.12.2007 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de procurare şi aplicare a timbrelor de acciz/timbrelor de consum pe produsele din tutun, cartușele și rezervele pentru țigaretele electronice, inclusiv țigaretele electronice de unică folosință, preparatele destinate utilizării în cartușele și rezervele pentru țigaretele electronice de la poziția tarifară 2404, produsele din tutun și înlocuitorii din tutun (amestecuri fără tutun pe baza frunzei de ceai) de la pozițiile tarifare 240399900 și 2404 (în continuare – Hotărârii Guvernului nr. 1427/2007), se

[4] A se vedea: Legea nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 7-17, 34.

[5] Potrivit lit. d) art. 1 din CCCT, „prin „controlul tutunului" se înțelege o serie întreagă de strategii de diminuare a ofertei, a cererii și a efectelor nocive, având ca scop ameliorarea sănătății unei populații prin eliminarea sau prin reducerea consumului de produse din tutun în cadrul respectivei populații și a expunerii acesteia la fumul de tutun".*

* Convenția-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății pentru controlul tutunului. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX%3A22004A0615%2801%29

[6] În corespundere cu art. 2 al Legii nr. 278/2007, prin „produse conexe" se înțelege „produsele din plante pentru fumat și produsele care conțin nicotină, inclusiv țigaretele electronice".*

* Legea nr. 278 din 14.12.2007 privind controlul tutunului. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 47-48, 139.

stabilește: „Respectarea modului de procurare a timbrelor de acciz/timbrelor de consum, expus în prezentul Regulament, şi marcarea cu ele a mărfurilor respective originare din Republica Moldova, precum şi a celor de import, constituie o condiţie obligatorie de realizare a acestor mărfuri pe teritoriul republicii, inclusiv și destinate a fi consumate pe teritoriul necontrolat de autoritățile constituționale”. [4]

Accentuez, că, după cum rezultă din art. 123 al Codului fiscal[7], sunt pasibile de marcare cu timbre de accize nu doar articolele din tutun, ci și anumite produse alcoolice. În art. 250[2] CP RM nu se face nicio deosebire între cele două categorii de mărfuri accizate.

În context, comportă interes anumite dispoziții ale Legii nr. 1100 din 30.06.2000 cu privire la fabricarea şi circulaţia alcoolului etilic şi a producţiei alcoolice: „Se interzice: [...] circulaţia producţiei alcoolice ambalate nemarcate în modul stabilit cu timbru de acciz [...]” [5] (lit. h) alin. (2) art. 5); „Circulația pe piața internă a producției alcoolice ambalate se permite doar după marcarea acesteia cu timbru de acciz, conform condițiilor stabilite la art. 123 alin. (5) din Codul Fiscal al Republicii Moldova nr. 1163/1997” [5] (alin. (1) art. 20). De asemenea, pct. 6 din Anexa nr. 1 la Hotărârea Guvernului nr. 1481 din 26.12.2006 cu privire la marcarea producţiei alcoolice (în continuare – Hotărârea Guvernului nr. 1481/2006) prevede: „Respectarea modului de procurare a timbrelor de acciz/timbrelor de consum expus în prezentul Regulament şi marcarea cu ele a mărfurilor respective originare din Republica Moldova, precum şi a celor de import constituie o condiție obligatorie pentru comercializarea acestor mărfuri pe teritoriul republicii, inclusiv și destinate a fi consumate pe teritoriul necontrolat de autoritățile constituționale” [6].

Din analiza acestor reglementări rezultă următoarele concluzii:

1) condițiile, care au impus adoptarea art. 250[2] CP RM, au constat în lipsa unor mijloace suficiente care ar asigura circuitul în condiții de legalitate a articolelor din tutun și al anumitor produse alcoolice, care sunt pasibile de accizare;

2) finalitatea, urmărită prin adoptarea art. 250[2] CP RM, s-a exprimat în complinirea acestui gol pe calea prevenirii, reprimării și disuadării celor mai periclitante sub aspect social manifestări care afectează circuitul legal al articolelor din tutun și al anumitor produse alcoolice, ce sunt pasibile de accizare.

Dintr-un studiu științific pe care l-am întreprins anterior, rezultă că art. 250 CP RM („Transportarea, păstrarea sau comercializarea mărfurilor supuse accizelor, fără marcarea lor cu timbre de control sau timbre de acciz”) nu este suficient pentru a asigura circuitul în condiții de legalitate a articolelor din tutun și al anumitor produse alcoolice, care sunt pasibile de accizare: „Autorul (coautorul) infracţiunilor, prevăzute la art. 250 CP RM, trebuie să aibă calitatea specială de persoană obligată, conform legii, să procure şi să utilizeze timbre de control sau timbre de acciz, în vederea marcării cu ele a mărfurilor sale”[8]; „Care este soluția de calificare, conformă cu principiul legalității, ce se impune în cazul când persoana – care nu posedă calitatea specială a subiectului infracțiunii, ce decurge din art. 250 CP RM – transportă, păstrează sau comercializează mărfurile supuse accizelor, marcate cu alte timbre decât cele de modelul stabilit, dacă aceasta a cauzat daune în proporţii mari? În cazul analizat, nu poate fi aplicată lit. a) alin. (2) art. 250 CP RM. Soluția de calificare, ce se impune, este art. 361 CP RM”.[9]

În spețele analizate în cadrul studiului științific sus-menționat, persoanele – care fabricau și/sau utilizau timbre de accize false, dar care nu aveau obligația, conform legii, să procure şi să utilizeze timbre de control sau timbre de acciz, în vederea marcării cu ele a mărfurilor sale – erau trase la răspundere în baza lit. a) alin. (2) art. 250 CP RM. Aceasta deși persoanele în cauză erau pasibile de răspundere conform art. 361 CP RM.

Art. 250[2] CP RM a fost conceput în calitate de normă specială în raport cu art. 361 CP RM. Astfel, adoptarea art. 250[2] CP RM a fost necesară pentru a fi exclusă aplicarea prin analogie a lit. a) alin. (2) art. 250 CP RM.

[7] A se vedea: Codul fiscal al Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr. 62, 522.

[8] A se vedea: BRÎNZA, S., STATI, V. Practica eronată de stabilire a subiectului infracțiunilor prevăzute la art. 250 din Codul penal al Republicii Moldova. În: SSRN Electronic Journal. ISSN 1556-5068. Disponibil: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4188325

[9] A se vedea: BRÎNZA, S., STATI, V. Practica eronată de stabilire a subiectului infracțiunilor prevăzute la art. 250 din Codul penal al Republicii Moldova. În: SSRN Electronic Journal. ISSN 1556-5068. Disponibil: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4188325

În concluzie, art. 250^2 CP RM poate fi privit ca o „normă de rezervă" *sui generis* în raport cu lit. a) alin. (2) art. 250 CP RM. Or, în unele cazuri, lit. a) alin. (2) art. 250 CP RM nu poate fi aplicată în vederea asigurării circuitului în condiții de legalitate a articolelor din tutun și al anumitor produse alcoolice, care sunt pasibile de accizare. Aceasta întrucât făptuitorul nu posedă calitatea specială a subiectului infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 250 CP RM. În astfel de cazuri devine posibilă aplicarea art. 250^2 CP RM.

Rezultate obținute și discuții

În art. 250^2 CP RM, sub denumirea marginală de fabricare, punere în circulație și utilizare a timbrelor de accize false, sunt reunite două variante-tip de infracţiuni[10] și două variante agravate de infracțiune.

În acest fel, prima variantă-tip de infracţiune, prevăzută la alin. (1) art. 250^2 CP RM, constă în fabricarea în scopul punerii în circulație, punerea în circulație sau utilizarea timbrelor de accize false.

Prima variantă agravată de infracţiune, specificată la lit. a) alin. (2) art. 250^2 CP RM, presupune că infracţiunea prevăzută la alineatul (1) este comisă de un funcționar ori alt salariat în exercițiul funcțiunii.

La rândul său, cea de-a doua variantă agravată de infracţiune, consemnată la lit. b) alin. (2) art. 250^2 CP RM, presupune că infracţiunea prevăzută la alineatul (1) este săvârşită de un grup criminal organizat sau de o organizaţie criminală.

În fine, cea de-a doua variantă-tip de infracţiune, specificată la lit. c) alin. (2) art. 250^2 CP RM, se exprimă în fabricarea în scopul punerii în circulație, punerea în circulație sau utilizarea timbrelor de accize false, dacă este săvârşită în proporţii deosebit de mari.

Așa cum rezultă din titlul Capitolului X al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova, *obiectul juridic generic* al infracţiunilor, specificate la art. 250^2 CP RM, îl formează relaţiile sociale cu privire la economia națională. Aceste infracțiuni fac parte din grupul infracțiunilor economice, alcătuind, împreună cu infracțiunile prevăzute la art. 244, 244^1 și 250 CP RM, subgrupul infracțiunilor fiscale.

În mod aprioric, obiectul juridic special al infracțiunii reprezintă antipodul infracțiunii respective. Drept urmare, deducem că *obiectul juridic special* al infracţiunilor, prevăzute la art. 250^2 CP RM, îl constituie relaţiile sociale cu privire la legalitatea fabricării, a punerii în circulație și a utilizării timbrelor de accize.

În dispoziţia art. 250^2 CP RM, *obiectul material (produsul)* infracţiunii este descris prin sintagma „timbre de accize false".

Prezența obiectului material o atestăm în cazurile de fabricare, de punere în circulație și de utilizare a timbrelor de accize false. *In concreto*, în cazurile de punere în circulație și de utilizare a timbrelor de accize false, obiectul material îl reprezintă timbrele de accize false (contrafăcute sau alterate). În cazul de fabricare a timbrelor de accize false, obiectul material îl reprezintă, după caz: 1) materia prima folosită pentru fabricarea timbrelor de accize false (în ipoteza de contrafacere a timbrelor de accize); 2) timbrele de accize autentice (în ipoteza de alterare a timbrelor de accize).

Prezența produsului o atestăm doar în cazul de fabricare a timbrelor de accize false. În acest caz, produsul infracțiunii îl reprezintă timbrele de accize false (contrafăcute sau alterate).

Pentru a percepe înțelesul noțiunii „timbre de accize" și pentru a înțelege de ce făptuitorul recurge la fabricarea, punerea în circulație sau utilizarea timbrelor de accize false, este necesar să apelăm la prevederile unor acte normative de referință.

În acest plan, alin. (2) art. 15 din CCCT prevede: „Fiecare parte adoptă și aplică [...] măsuri eficiente pentru ca toate pachetele și ambalajele de produse din tutun și toate formele de ambalare exterioară a produselor respective să poarte o *marcă* (evid. ns.) pentru a ajuta părțile să poată determina originea produselor din tutun și, în conformitate cu legislația națională și cu acordurile bilaterale sau multilaterale adecvate, pentru a ajuta părțile să poată stabili punctul în care intervine devierea și să supravegheze, să urmărească și să controleze circulația produselor din tutun și statutul lor legal. [...]". [1] Totodată, în teza I alin. (1) art. 16 din Directiva 2014/40/UE se stabilește: „Statele membre în care există obligativitatea timbrelor fiscale sau

[10] Subliniez că la lit. c) alin. (2) art. 2502 CP RM este consemnată nu o circumstanţă agravantă a infracţiunii specificate la alin. (1) art. 2502 CP RM. De fapt, la alin. (1) şi la lit. c) alin. (2) art. 2502 CP RM sunt prevăzute infracţiuni de sine stătătoare. Aceste infracţiuni se pot afla între ele în concurs. Desigur, se are în vedere un concurs real.

a marcajelor de identificare naționale utilizate în scopuri fiscale pot permite utilizarea acestora pentru elementul de securitate, cu condiția ca timbrele fiscale sau marcajele de identificare naționale să îndeplinească toate funcțiile și standardele tehnice prevăzute la prezentul articol”. [2]

În art. 123 din Codul fiscal al Republicii Moldova atrag atenția următoarele dispoziții: „Mărfurile supuse accizelor, îmbuteliate în ambalaj pentru consum final, cum ar fi votca, lichiorurile şi alte băuturi alcoolice, vermuturile şi alte vinuri din struguri proaspeţi, alte băuturi fermentate de la poziţiile tarifare 2205 şi 220600, divinurile, comercializate, transportate sau depozitate pe teritoriul Republicii Moldova sau importate pentru comercializare pe teritoriul ei, precum şi mărfurile supuse accizelor, îmbuteliate în ambalaj pentru consum final, procurate de la agenţii economici rezidenţi aflaţi pe teritoriul Republicii Moldova care nu au relaţii fiscale cu sistemul ei bugetar, sunt pasibile marcării obligatorii cu timbru de acciz. [...]” [7] (alin. (5)); „Cartușele pentru țigarete electronice care conțin lichid cu nicotină, inclusiv țigaretele electronice de unică folosință, flacoanele de reumplere care conțin nicotină destinate cartușelor și țigaretelor electronice de la poziția tarifară 2404, produsele din tutun și produsele din plante pentru fumat de la pozițiile tarifare 240399900 și 2404, comercializate, transportate sau depozitate pe teritoriul Republicii Moldova ori importate pentru comercializare pe teritoriul ei, precum și mărfurile procurate de la agenții economici rezidenți aflați pe teritoriul Republicii Moldova, dar care nu au relații fiscale cu sistemul ei bugetar, sunt pasibile de marcare obligatorie cu timbru de acciză. [...]” [7] (alin. (5^1)).[11]

Adițional, în Hotărârea Guvernului nr. 1427/2007 se menționează: „Timbrul de acciz/timbrul de consum reprezintă o modalitate de marcare a produselor supuse accizelor prevăzute la art. 123 alin. (5^1) din Codul fiscal nr. 1163/1997” [4] (pct. 1); „Pentru produsele stabilite la pct. 1 supuse marcării cu timbru de acciz/timbru de consum[12] sunt prevăzute următoarele tipuri de marcaje: a) produsele stabilite la pct. 1 autohtone; b) produsele stabilite la pct. 1 de import” [4] (pct. 2); „Sunt supuse marcării cu timbru de consum produsele stabilite la pct. 1 introduse pe teritoriul Republicii Moldova, destinate a fi consumate pe teritoriul necontrolat de autoritățile constituționale” [4] (pct. 5^1). Prevederi similare conține Hotărârea Guvernului nr. 1481/2006: „Sunt supuse marcării cu timbru de consum produsele alcoolice introduse pe teritoriul Republicii Moldova, destinate a fi consumate pe teritoriul necontrolat de autoritățile constituționale” [6] (pct. 3^1); „Timbrul de acciz/timbrul de consum [...] reprezintă o modalitate de marcare a unor categorii de producţie alcoolică supuse accizelor” [6] (pct. 2 din Anexa nr. 1 Hotărârea Guvernului nr. 1481 din 26.12.2006); „Lista mărfurilor supuse marcării cu timbre de acciz/timbre de consum este stabilită de art. 123 alin. (5) din Codul fiscal” [6] (pct. 3 din Anexa nr. 1 Hotărârea Guvernului nr. 1481 din 26.12.2006); „Pentru mărfurile supuse marcării cu timbre de acciz sunt prevăzute următoarele tipuri de marcaje: a) vinuri; b) divinuri; c) băuturi alcoolice tari; d) altă producţie alcoolică nespecificată la literele a)-c) din prezentul punct şi care se supune marcării conform art. 123 din Codul fiscal” [6] (pct. 4 din Anexa nr. 1 Hotărârea Guvernului nr. 1481 din 26.12.2006).

În acord cu pct. 1^1 din Hotărârea Guvernului nr. 1427/2007 și cu pct. 2 din Hotărârea Guvernului nr. 1481/2006, Ministerul Finanţelor elaborează şi aprobă designul mărcii „Timbru de acciz/Timbru de consum” [4, 6]. Într-adevăr, parametrii tehnici corespunzători sunt stabiliți în Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 91 din 07.06.2019 cu privire la aprobarea design-ului mărcii „Timbru de acciz/Timbru de consum” [8].

Din analiza reglementărilor enunțate mai sus, reiese că timbrul de acciz/timbrul de consum reprezintă

[11] În același timp, în conformitate cu alin. (6) art. 123 din Codul fiscal al Republicii Moldova, „nu sunt marcate obligatoriu cu timbru de acciz: a) vinurile spumoase şi spumante, divinurile în sticle de suvenire cu capacitatea de până la 0,25 litri, de 1,5 litri, de 3 litri şi de 6 litri; b) producţia alcoolică cu conţinutul de alcool etilic de până la 7% în volum şi berea; c) mărfurile supuse accizelor plasate în regimurile vamale tranzit, antrepozit vamal, admitere temporară; d) mărfurile supuse accizelor, fabricate pe teritoriul Republicii Moldova şi expediate de către producător pentru export; d1) mărfurile pentru care nu se achită sau nu urmează a fi achitată acciza; e) alcoolul etilic nedenaturat (poziţiile tarifare 2207 şi 2208) utilizat în scopuri medicale”.*

* Codul fiscal al Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr. 62, 522.

[12] Este de semnalat că în art. 2502 CP RM nu sunt specificate timbrele de consum false. Pentru a se exclude interpretarea extensivă defavorabilă a acestui articol, propunem ca, în dispoziția de la alin. (1) art. 2502 CP RM, sintagma „timbrelor de accize false” să fie înlocuită prin sintagma „timbrelor de accize/timbrelor de consum false”.

cele două tipuri de marcaje speciale, care permit monitorizarea de către organele fiscale a legalității circuitului articolelor din tutun și al anumitor produse alcoolice, care sunt pasibile de accizare. Pentru a se sustrage acestei monitorizări, făptuitorul recurge la fabricarea, punerea în circulație sau utilizarea timbrelor de accize false.

Accentuez că, în art. 250[2] CP RM, prin „timbre de accize false" se au în vedere nu doar falsurile care imită timbrele de accize autentice emise de Ministerul Finanţelor al Republicii Moldova. Se au în vedere, de asemenea, falsurile care imită timbrele de accize autentice emise de organul autorizat al unui stat străin. Nu se au în vedere falsurile care imită timbrele de accize autentice emise de entităţile neconstituţionale din Transnistria sau din alte asemenea formaţiuni statale autoproclamate.

În continuare ne vom referi la parametrii valorici ai obiectului material (produsului) infracţiunilor prevăzute la art. 250[2] CP RM.

Astfel, în cazul infracţiunii prevăzute la alin. (1) art. 250[2] CP RM, valoarea timbrelor de accize false nu trebuie să depăşească 40 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei. În caz contrar, se aplică lit. c) alin. (2) art. 250[2] CP RM.

Anumite mențiuni privitoare la valoarea timbrelor de accize (autentice) găsim în pct. 6 și 9 din Hotărârea Guvernului nr. 1427/2007, precum și în pct. 8 și 12 din Anexa nr.1 la Hotărârea Guvernului nr. 1481/2006.

La modul concret, în cazul producției alcoolice, tariful unic de 0,42 lei este stabilit pentru comercializarea unui: timbru de acciz pentru vinuri; timbru de acciz pentru divinuri; timbru de acciz pentru băuturi alcoolice tari; timbru de acciz pentru altă producție alcoolică; timbru de consum pentru producție alcoolică.[13] În cazul articolelor de tutun, tariful pentru comercializarea timbrelor este diferențiat: 0,051 lei (pentru un timbru de acciz aplicabil pe articolele din tutun autohtone); 0,064 lei (pentru un timbru de acciz aplicabil pe articolele din tutun de import); 0,051 lei (pentru un timbru de consum aplicabil pe articolele din tutun).[14]

În contextul infracţiunilor prevăzute la art. 250[2] CP RM, valoarea timbrelor de accize false trebuie calculată reieşind tocmai din valoarea nominală a acestora (adică din valoarea timbrelor de accize autentice pe care le imită timbrele de accize false), nu din valoarea reală a timbrelor de accize false (valoare care este egală cu zero).

În altă ordine de idei, datorită specificului lor, infracţiunile, prevăzute la art. 250[2] CP RM, nu are *victimă*.

Latura obiectivă a acestor infracțiuni constă în fapta prejudiciabilă care se exprimă în acţiune. Modalitățile normative cu caracter alternativ ale acestei acțiuni sunt:

1) fabricarea timbrelor de accize false;

2) punerea în circulație a timbrelor de accize false;

3) utilizarea timbrelor de accize false.

Referitor la *prima* dintre aceste modalități, după cum rezultă din pct. 3 din Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 91 din 07.06.2019 cu privire la aprobarea design-ului mărcii „Timbru de acciz/Timbru de consum", Instituția Publică „Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe" este singura abilitată să fabrice timbre de acciz/timbre de consum.[15] Săvârșind fabricarea timbrelor de accize false, făptuitorul își arogă această competență exclusivă.

Modalitatea normativă de fabricare a timbrelor de accize false presupune două modalităţi faptice cu caracter alternativ: a) contrafacere; b) alterare. Astfel, prin „contrafacere" se înțelege confecționarea timbrelor de accize false care imită timbrele de accize autentice. La rândul său, alterarea constă în modificarea timbrelor de accize autentice (de exemplu, un timbru de acciz autentic aplicabil pe articolele din tutun autohtone (în valoare de 0,051 lei) este modificat astfel încât să rezulte un timbru de acciz fals aplicabil pe articolele din tutun de import (în valoare de 0,064 lei).

[13] A se vedea: Comercializarea timbrelor de acciz/timbrelor de consum pentru producție alcoolică. Disponibil: https://ctif.gov.md/ro/livrare-timbre-de-acciz

[14] A se vedea: Comercializarea timbrelor de acciz/timbrelor de consum pentru articolele din tutun. Disponibil: https://ctif.gov.md/ro/livrare-timbre-de-acciz

[15] A se vedea: Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 91 din 07.06.2019 cu privire la aprobarea design-ului mărcii „Timbru de acciz/Timbru de consum". În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2019, nr. 193-202, 1002.

Cât privește cea de-*a doua* modalitate normativă, consemnez că în legislație este reglementat modul de punere în circulație a timbrelor de accize autentice: „Timbrele de acciz/timbrele de consum procurate nu se vând, nu se transmit altor persoane şi nu se înstrăinează în alt mod, cu excepţia restituirii lor Instituţiei Publice „Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe” [4, 6] (pct. 5 din Hotărârea Guvernului nr. 1427/2007 și pct. 7 din Anexa nr. 1 la Hotărârea Guvernului nr. 1481/2006).

A fortiori, este interzisă punerea în circulație a timbrelor de accize false.

Indiferent de forma în care se concretizează (vânzare, donare, schimb etc.), punerea în circulație a timbrelor de accize false implică trecerea acestora din stăpânirea făptuitorului în stăpânirea unei alte persoane. Nimicirea, aruncarea sau abandonarea timbrelor de accize false nu reprezintă punerea lor în circulaţie.

A treia modalitate normativă – utilizarea timbrelor de accize false – presupune aplicarea acestora pe mărfurile accizate.

În acest mod, făptuitorul imită procedura legală stabilită în alin. (5) art. 123 din Codul fiscal: „[...] Marcarea se efectuează în timpul fabricării mărfurilor supuse accizelor sau până la importarea acestora, iar în cazul mărfurilor fabricate pe teritoriul Republicii Moldova – până la momentul expedierii (transportării) acestora din antrepozitul fiscal. Modul de [...] utilizare a timbrelor de acciz este stabilit de către Guvern” [7]. Prevederi asemănătoare sunt stabilite în alin. (5^1) art. 123 din Codul fiscal, precum și în pct. 23, 23^1 și 24 din Hotărârea Guvernului nr. 1427/2007.

Precizez că, în cazul infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 250 CP RM, marcarea cu alte timbre decât cele de modelul stabilit se poate concretiza, printre altele, în utilizarea timbrelor de accize false. În acest caz, aplicarea lit. a) alin. (2) art. 250 CP RM exclude reținerea la calificare a art. 250^2 CP RM.

După examinarea modalităților normative ale acțiunii prejudiciabile prevăzute la art. 250^2 CP RM, este necesar să analizăm ipoteza concurenței dintre acest articol și art. 361 CP RM.

În acord cu lit. d) pct. 9 al Hotărârii Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Concepţiei Sistemului informaţional automatizat „Registrul de stat al blanchetelor de strictă evidenţă şi al timbrelor de acciz”, nr.1100 din 25.10.2005[16], timbrele de acciz se consideră documente nepersonalizate. Fiind emise de către Ministerul Finanţelor al Republicii Moldova sau de către organele autorizate ale unor state străine, timbrele de acciz reprezintă documente oficiale care acordă dreptul de comercializare, transportare, depozitare sau import al articolelor din tutun ori al anumitor produse alcoolice, care sunt pasibile de accizare.

În consecință, timbrele de accize false reprezintă unul dintre tipurile de documente oficiale false, care acordă drepturi sau eliberează de obligaţii. În atare condiţii, art. 361 CP RM, privit ca normă generală, nu poate fi aplicat. În acord cu art. 116 CP RM, se aplică doar art. 250^2 CP RM.

Concretizând, menționez următoarele:

1) dacă făptuitorul fabrică timbre de accize false în scopul punerii acestora în circulație, vom fi în prezența uneia dintre infracțiunile consumate prevăzute la art. 250^2 CP RM. Dacă făptuitorul fabrică timbre de accize false în scopul utilizării acestora, vom fi în prezența pregătirii de una dintre infracțiunile prevăzute la art. 250^2 CP RM. În ambele aceste cazuri, art. 361 CP RM nu se aplică;

2) dacă făptuitorul fabrică timbre de accize false, după care le pune în circulație sau le utilizează, vom fi în prezența uneia dintre infracțiunile consumate prevăzute la art. 250^2 CP RM. În astfel de cazuri, art. 361 CP RM nu se aplică;

3) dacă persoana numai fabrică timbre de accize false, după care le transmite unei alte persoane, care le pune în circulație, ambele aceste persoane urmează să răspundă în calitate de autori ai uneia dintre infracțiunile prevăzute la art. 250^2 CP RM. Dacă persoana numai fabrică timbre de accize false, după care le transmite unei alte persoane, care le utilizează, atunci prima dintre aceste persoane urmează să răspundă în calitate de complice la una dintre infracțiunile prevăzute la art. 250^2 CP RM. A doua dintre aceste persoane răspunde ca autor al uneia dintre infracțiunile prevăzute la art. 250^2 CP RM. În ambele aceste cazuri, art. 361 CP RM nu se aplică.

[16] A se vedea: Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Concepţiei Sistemului informaţional automatizat „Registrul de stat al blanchetelor de strictă evidenţă şi al timbrelor de acciz”, nr. 1100 din 25.10.2005. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 145-147, 1191.

Infracțiunile, prevăzute la art. 250[2] CP RM, sunt infracțiuni formale. Ele se consideră consumate din momentul săvârșirii acțiunii prejudiciabile.

Dacă aceeaşi persoană fabrică timbre de accize false, iar apoi – în contextul aceleiași intenții infracţionale – le pune în circulaţie, atunci infracțiunea se consumă în momentul fabricării. În acest caz, punerea în circulaţie a timbrelor de accize false se referă la momentul de epuizare a infracţiunii. Dacă însă aceeaşi persoană fabrică timbre de accize false, iar apoi – în contextul aceleiași intenții infracţionale – le utilizează, atunci infracțiunea se consumă în momentul utilizării. În acest caz, fabricarea timbrelor de accize false se referă la etapa de pregătire a infracţiunii.

Latura subiectivă a infracțiunilor, specificate la art. art. 250[2] CP RM, se caracterizează prin intenţie directă. De cele mai dese ori, motivul infracţiunilor examinate constă în interesul material.

Numai în prezența modalității normative de fabricare a timbrelor de accize false, scopul este special: scopul de punere în circulație a timbrelor de accize false. În prezența modalității normative de fabricare a timbrelor de accize false, scopul infracțiunii se poate exprima, de asemenea, în utilizarea timbrelor de accize false. Totuși, acest scop nu este unul special.

Drept urmare, în prezența modalității normative de fabricare de timbre de accize false, infracțiunea se consideră consumată numai dacă este săvârșită în scopul punerii în circulație a timbrelor de accize false. Dacă însă, în prezența modalității normative de fabricare de timbre de accize false, scopul infracțiunii constă în utilizarea de timbre de accize false, vom fi în prezența pregătirii de una dintre infracțiunile prevăzute la art. 250[2] CP RM.

Subiect al infracțiunilor, prevăzute la art. 250[2] CP RM, este persoana fizică responsabilă care în momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani. Persoana juridică nu poate fi subiect al infracțiunii analizate.

În prezența variantelor-tip ale infracțiunilor prevăzute la art. 250[2] CP RM, nu este necesar ca subiectul să posede o calitate specială. Prin aceasta, infracțiunile în cauză se deosebesc de cele specificate la art. 250 CP RM.[17]

În alt registru, vom examina circumstanțele agravante ale infracțiunilor prevăzute la art. 250[2] CP RM.

Răspunderea se agravează conform lit. a) alin. (2) art. 250[2] CP RM, dacă infracțiunea prevăzută la alineatul (1) este comisă de un funcționar ori alt salariat în exercițiul funcțiunii.

Această agravantă presupune îndeplinirea a două condiții:

1) subiectul infracțiunii să aibă calitatea specială de funcționar ori alt salariat;

2) infracțiunea să fie săvârșită în timpul în care acest subiect se află în exercițiul funcțiunii.

Potrivit art. 1 din Codul muncii al Republicii Moldova, „salariat este persoana fizică (bărbat sau femeie) care prestează o muncă conform unei anumite specialități, calificări sau într-o anumită funcţie, în schimbul unui salariu, în baza contractului individual de muncă”. [9]

---

[17] În legătură cu subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 250 CP RM, am afirmat: „Persoana fizică trebuie să aibă calitățile unui subiect special: persoană având obligaţia de a procura şi utiliza timbrele de control sau timbrele de acciz, în vederea marcării cu ele a mărfurilor sale. De asemenea, subiectul [infracțiunilor prevăzute la art. 250 CP RM] trebuie să fie sau să reprezinte subiectul impunerii (contribuabilul) în sensul art. 120 din Codul fiscal: a) antrepozitarul autorizat care produce și/sau prelucrează mărfuri supuse accizelor pe teritoriul Republicii Moldova; b) persoana juridică sau persoana fizică ce importă mărfuri supuse accizelor”.*

În alte lucrări, în legătură cu același subiect am menționat: „Autorul (coautorul) infracţiunilor, prevăzute la art. 250 din Codul penal al Republicii Moldova, trebuie să aibă calitatea specială de persoană obligată, conform legii, să procure şi să utilizeze timbre de control sau timbre de acciz, în vederea marcării cu ele a mărfurilor sale”.**

* STATI, V. Infracțiuni economice. Note de curs. Ediția a 3-a. Chișinău: CEP USM, 2019, p. 326-327, 328. 600 p. ISBN 978-9975-146-73-9.

** BRÎNZA, S., STATI, V. Practica eronată de stabilire a subiectului infracțiunilor prevăzute la art. 250 din Codul penal al Republicii Moldova. În: SSRN Electronic Journal. ISSN 1556-5068. Disponibil: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4188325

СТАТИ, В. Невыполнение обязанности маркировать подакцизные товары марками установленного образца как основание ответствен-ности по законодательству Украины и Республики Молдова. În: Концепція розвитку правової держави в Україні: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Тернопіль, 2016, с. 37-41.

Timpul, în care funcționarul ori alt salariat se află în exercițiul funcțiunii, este timpul îndeplinirii de către acest subiect a obligațiilor de serviciu.

Este posibil ca subiectul infracţiunii să fie nu un funcţionar oarecare, ci o persoană publică sau o persoană care gestionează o organizaţie comercială, obştească sau altă organizaţie nestatală. În această ipoteză, aplicarea lit. a) alin. (2) art. 250² CP RM exclude reținerea la calificare a art. 327 sau 335 CP RM ori a art. 312 din Codul contravențional al Republicii Moldova.

Răspunderea se agravează conform lit. b) alin. (2) art. 250² CP RM, dacă infracţiunea prevăzută la alineatul (1) este săvârşită de un grup criminal organizat sau de o organizaţie criminală.

Aplicarea lit. b) alin. (2) art. 250² CP RM exclude referirea la lit. c) alin. (1) art. 77 CP RM.

La individualizarea pedepsei se ia în considerare dacă infracțiunea este comisă de un grup criminal organizat sau de o organizaţie criminală. Or, gradul de pericol social al infracțiunii, săvârșite de o organizație criminală, este mai sporit decât cel al infracțiunii comise de un grup criminal organizat.

Dacă infracţiunile prevăzute la alin. (1) sau lit. c) alin. (2) art. 250² CP RM sunt săvârșite în participație simplă sau în participație complexă, la individualizarea pedepsei se va lua în considerare circumstanța agravantă consemnată la lit. c) alin. (1) art. 77 CP RM.

Finalmente, este de menționat că, în principal, singura diferență dintre infracţiunea prevăzută la lit. c) alin. (2) art. 250² CP RM şi infracţiunea specificată la alineatul (1) din același articol ţine de valoarea timbrelor de accize false. Astfel, în cazul infracțiunii prevăzute la lit. c) alin. (2) art. 250² CP RM, valoarea timbrelor de accize false trebuie să depășească 40 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei. Se va aplica alin. (1) art. 250² CP RM în cazul în care nu este depășit acest prag valoric, inclusiv în cazul în care valoarea timbrelor de accize false se exprimă în proporții mari.

Concluzii

Art. 250² CP RM a fost conceput în calitate de normă specială în raport cu art. 361 CP RM. Astfel, adoptarea art. 250² CP RM a fost necesară pentru a fi exclusă aplicarea prin analogie a lit. a) alin. (2) art. 250 CP RM.

Obiectul juridic special al infracţiunilor, prevăzute la art. 250² CP RM, îl constituie relaţiile sociale cu privire la legalitatea fabricării, a punerii în circulație și a utilizării timbrelor de accize.

În cazurile de punere în circulație și de utilizare a timbrelor de accize false, obiectul material îl reprezintă timbrele de accize false (contrafăcute sau alterate). În cazul de fabricare a timbrelor de accize false, obiectul material îl reprezintă, după caz: 1) materia prima folosită pentru fabricarea timbrelor de accize false (în ipoteza de contrafacere a timbrelor de accize); 2) timbrele de accize autentice (în ipoteza de alterare a timbrelor de accize). Prezența produsului o atestăm doar în cazul de fabricare a timbrelor de accize false. În acest caz, produsul infracțiunii îl reprezintă timbrele de accize false (contrafăcute sau alterate).

În art. 250² CP RM, prin „timbre de accize false” se au în vedere nu doar falsurile care imită timbrele de accize autentice emise de Ministerul Finanţelor al Republicii Moldova. Se au în vedere, de asemenea, falsurile care imită timbrele de accize autentice emise de organul autorizat al unui stat străin. Nu se au în vedere falsurile care imită timbrele de accize autentice emise de entităţile neconstituţionale din Transnistria sau din alte asemenea formaţiuni statale autoproclamate.

În contextul infracțiunilor prevăzute la art. 250² CP RM, valoarea timbrelor de accize false trebuie calculată reieşind tocmai din valoarea nominală a acestora (adică din valoarea timbrelor de accize autentice pe care le imită timbrele de accize false).

Timbrele de accize false reprezintă unul dintre tipurile de documente oficiale false, care acordă drepturi sau eliberează de obligaţii. În atare condiţii, art. 361 CP RM, privit ca normă generală, nu poate fi aplicat. În acord cu art. 116 CP RM, se aplică doar art. 250² CP RM.

Dacă aceeaşi persoană fabrică timbre de accize false, iar apoi – în contextul aceleiași intenții infracționale – le pune în circulaţie, atunci infracțiunea se consumă în momentul fabricării. În acest caz, punerea în circulație a timbrelor de accize false se referă la momentul de epuizare a infracțiunii. Dacă însă aceeași persoană fabrică timbre de accize false, iar apoi – în contextul aceleiași intenții infracţionale – le utilizează,

atunci infracțiunea se consumă în momentul utilizării. În acest caz, fabricarea timbrelor de accize false se referă la etapa de pregătire a infracţiunii.

În prezența variantelor-tip ale infracțiunilor prevăzute la art. 250^2 CP RM, nu este necesar ca subiectul să posede o calitate specială.

Referințe:

1. *Convenția-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății pentru controlul tutunului*. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX%3A22004A0615%2801%29
2. *Directiva 2014/40/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre în ceea ce privește fabricarea, prezentarea și vânzarea produselor din tutun și a produselor conexe și de abrogare a Directivei 2001/37/CE*. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A32014L0040
3. *Legea nr. 278 din 14.12.2007 privind controlul tutunulu*i. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 47-48, 139.
4. *Hotărârea Guvernului nr. 1427 din 18.12.2007 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de procurare şi aplicare a timbrelor de acciz/timbrelor de consum pe produsele din tutun, cartușele și rezervele pentru țigaretele electronice, inclusiv țigaretele electronice de unică folosință, preparatele destinate utilizării în cartușele și rezervele pentru țigaretele electronice de la poziția tarifară 2404, produsele din tutun și înlocuitorii din tutun (amestecuri fără tutun pe baza frunzei de ceai) de la pozițiile tarifare 240399900 și 2404.* În*: Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 203-206, 1482.
5. *Legea nr. 1100 din 30.06.2000 cu privire la fabricarea şi circulația alcoolului etilic şi a producţiei alcoolice.* În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr. 130-132, 917.
6. *Hotărârea Guvernului nr. 1481 din 26.12.2006 cu privire la marcarea producţiei alcoolice.* În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 199-202, 1564.
7. *Codul fiscal al Republicii Moldova*. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 62, 522.
8. *Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 91 din 07.06.2019 cu privire la aprobarea design-ului mărcii „Timbru de acciz/Timbru de consum”*. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2019, nr. 193-202, 1002.
9. *Codul muncii al Republicii Moldova*. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 159-162, 648.

Date despre autor:
Vitalie STATI, doctor în drept, profesor universitar, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.
ORCID: 0000-0003-1371-4961
E-mail: vitalie.stati@usm.md

Prezentat la 05.02.2024